

Japonština v jujutsu

- sestavil RNDr. Zdeněk Minařík
- na jazykové stránce slovníku spolupracoval Jiří Matela

Výslovnost hlásek:

- sh** - čte se jako [š]. Před „i“ se výslovnost o něco měkčí (nevyslovuje se špičkou, nýbrž plochou jazyka cca v jeho první třetině).
- ch** - čte se jako [č]. Před „i“ se měkčí stejným způsobem jako „sh“.
- ts** - čte se jako [c].
- j** - čte se jako v angličtině (např. ve slově „James“). Výslovnost se blíží českému [dž].
- n** - před „k“ a „g“ (a často též na konci slova) se vyslovuje jako tzv. „velární hláska“. Zadní část jazyka se přitiskne na měkké patro vzadu v ústech, stejně jako při výslovnosti českého „n“ před hláskami „k“ a „g“.
- před souhláskami „b“, „p“ a „m“ se vyslovuje jako [m], a je proto také jako **m** prepisováno.
  - před samohláskou „i“ a ve slabikách „nya“, „nyu“, „nyo“ se blíží českému „ň“.
  - na konci slova a v některých dalších případech tvoří „n“ samostatnou slabiku – tzv. hatsuon (je vyslovováno jako samostatná rytmická jednotka). Před samohláskami je tento hatsuon zapisován **n'**.
- g** - někdy (obzvláště před „i“) se výslovnost blíží „velárnímu n“ (viz výše).
- h** - před samohláskou „i“ a ve slabikách „hya“, „hyu“, „hyo“ se blíží českému [ch].
- f** - je obouretné (přední horní zuby se nedotýkají spodního rtu). Výslovnost se blíží např. foukání (pro ochlazení horkého jídla apod.). Před samohláskou „u“ je hláska „h“ nahrazena právě tímto „f“.
- y** - čte se jako české [j].
- r** - je rázové, nevibrační. Špička jazyka při něm jednou uhodí směrem odzadu dopředu do tvrdého patra za předními zuby. Výslovnost se podobá něčemu mezi českým [r], [r] a [d].
- w** - je obouretné, vyslovuje se zhruba stejně jako v angličtině (výslovnost se blíží [u]).
- i** - je zúžené. Toto zúžení má vliv na výslovnost některých souhlásek, po kterých „i“ následuje (viz výše, např. „h“, „n“, „sh“ atd.).
- u** - je nezaokrouhlené, vyslovuje se zúženými rty.

Je třeba dodržovat rytmiku u tzv. sokuon - „zárazu“ (jeho vyslovení nebo nevyslovení má většinou vliv na význam slova), který je zapisován pomocí zdvojení souhlásek. Nevyslovují se dvě souhlásky. Výslovnost slabiky se zarazí na první ze zdvojených souhlásek, ponechá se pauza o délce jedné rytmické jednotky, a daná souhláska se vysloví na začátku následující slabiky. Např. „seppuku“ – [se(p)][-][pu][ku] (čtyři rytmické jednotky).

Stejně jako v češtině je i v japonštině nutno rozlišovat mezi krátkými a dlouhými samohláskami, aby nedocházelo k záměně významu (např. „ojiisan“ – dědeček, „ojisan“ - strýček). Dlouhá samohláska má přibližně délku dvou rytmických jednotek. Dlouhé samohlásky jsou zapisovány následujícím způsobem:

- **ā, ū, ō** se čtou jako [á], [ú], [ó] (pozn. Příklad s **ā** se ve slovníčku nevyskytuje).
- **ei** v japonských slovech (a sinojaponských složeninách) se většinou čte jako [é].
- **ii** se čte jako [í].

Dvojhlásky se nevyskytují. Sousední samohlásky nebo samohlásky sousedící se slabikami je třeba pokud možno vyslovovat jako oddělené rytmické jednotky.

V některých případech, je-li slovo s neznělou počáteční souhláskou součástí jiného složeného slova (v jiné než počáteční pozici), dochází dle fonologického systému japonštiny ke změně této neznělé souhlásky na znělou. Např. „keri“ → „kansetsugerí“, „hasami“ → „kani**b**asami“ aj.

K přepisu japonských výrazů do latinky je použito tradičního Hepburnova způsobu transkripce vycházejícího z fonetiky a ortografie angličtiny.

JAPONSKÝ VÝRAZ

PŘEKLAD

A

age
age uke
ai
ai hammi
aikidō
aiki jutsu
airgatō
arigatō gozaimashita
ashi
ashiura
atemi
ayumiashi

zvedat, zvednout
kryt horního pásma
harmonie
stejnostranný postoj
cesta harmonie ducha, japonské bojové umění
umění spojení ducha a těla, předchůdce aikidō
děkuji
děkuji pěkně
noha
nárt
úder na citlivé místo
oboustranný klouzavý krok

B

bō
bōjitsu, bōjutsu
bōgu

bōgyo
bokken
bokutō
budō
budōka
bujutsu
bushi

dřevěná tyč délky 180 cm (6 shaku)
umění hole
brnění ke cvičení kendō (skládá se z přílby - men, rukavic - kote, chrániče hrudníku - dō, chrániče podbřišku a boku - tare)
obrana, bránit
cvičný dřevěný meč
cvičný dřevěný meč
bojové umění (správně bojová cesta)
ten, kdo praktikuje BUDO
bojové umění
válečník

C

chi
chūdan
chūgaeri

vnitřní síla (čín.), viz také „ki“
střední pásmo na těle (mezi pasem a krkem)
kotoul

D

daitō
Daitōryū
daishō
dan
deashiharai
dō
dōjō
dōmo arigatō gozaimashita

velký meč, katana
tradiční škola aikijutsu
pár mečů - katana a wakizashi
mistrovský stupeň
podmet ze skupiny ASHI WAZA
duševní postoj, cesta
prostor pro cvičení, doslova místo cesty
děkuji velmi pěkně

E

empi
empiuchi
eri
eriseoinage

loket, loketní kloub
úder loktem
límeč
hod ze skupiny TE WAZA s úchopem za límeč

F

futsūgeiko
fumikomi
fumikiri

obvyklé, obyčejné, běžné cvičení
vstoupit, vniknout
závora

G

garami
gedan
gi

go
gokakugeiko
gokyō
gomen nasai
gonosenwaza
goten
gotenjutsu
gyaku
gyakuhammi
gyakuzuki

čtverec
spodní pásmo
tréninkové oblečení, skládá se z kabátu (keikogi),
kalhot (zubon) a pásu (obi), event. hakama
5, pět
stejně, rovné cvičení
5 skupin hodů v JUDO
promiňte, omlouvám se
skupina všech protihodů
palác
palácové umění, předchůdce Daitōryū a jūjutsu
obrácený, nestejnostranný, opačný
nestejný postoj
nestejnostranný úder

H

hachi
Hachiman
hadaka jime
hai
haitō
hajime
hakama
Hakkōryū jūjutsu
hambō
hane
hanko
hara
harakiri
harai
hasami
hayaku
henkawaza, henka
hidari
hikitategeiko
hiragana

8, osm
japonský bůh války (shintō)
škrčení zezadu
ano
palcová hrana ruky
začněte
kalhotová sukně
tradiční škola „osmi světél“ aikijutsu
dřevěná tyč, polovina bō = 90 cm
skákat, křídlo, lopatka
razítko
břicho, tělesné centrum
proříznutí břicha, správně „seppuku“
zametát
nůžky
rychle!, pospěšte si!
variace techniky
levý, vlevo
podporované cvičení
japonská slabiková abeceda

hishigi
hitorigeiko
hiza, hizagashira
hojō jutsu
hyaku
hyakuman

natažený
cvičení jednoho člověka samotného
koleno
umění poutání
sto, 100
million, 1 000 000

I

iaidō
iaijutsu
ichi, sho
ichiban
ichiman
iie
ippangeiko
ippon
ipponseoinage
irimi

cesta tasení meče
umění tasení meče – předchůdce iaidō
1, jeden, první
„jednička, borec, šampión“
deset tisíc, 10 000
ne
všeobecné cvičení
bod, jednoruční
zádový hod ze skupiny TE WAZA
přímka, linie

J

jigohontai
jinja
jime, shime
jitsu, jutsu
jutte

vzpřímený obranný postoj
svatyně shintō
škrčení
umění, dovednost
tradiční japonská policejní zbraň s bočním háčkem,
obušek
měkký, jemný, bez síly
jemné umění
hůl 128 cm
cesta hole, součástí kendō a jiných umění meče
útok holí
horní pásma
10, deset
moderní bojový sport
zkřížený, deset hodin
ten kdo praktikuje ju-jitsu
umění, způsob
svobodné, volné cvičení

jū
jūjitsu, jūjutsu
jō
jōdō
jōdori
jōdan
ju, jū
jūdō
jūji
jūjutsuka
jutsu, jitsu
jiyūgeiko

K

kaeshi
kake
kagami
kakarigeiko
kakato
kaiten
kaitō

přetočení
zavěsit
zrcadlo
cvičení osoby pověřené
pata
otáčet se, ponorka, ponořit se
kohoutí hřeben ruky, oblast palcového kloubu, ostrý
meč
odhození, podstavec, věšák

kake

kakejiku	svitek s kaligrafií
kama	srp, stará zbraň
kamae	bojový postoj
kami	vrch, horní část, nahoru, bůh, božstvo
kanchō	ředitel
kani	krab
kanibasami	nůžky, krabí klepeta
kanji	japonské (čínské) znaky vyjadřující celá slova
kannuki	závora
kansetsu	kloub, (pozor, nikdy ne kwansetsu, takové slovo japonština nezná!)
kansetsugeri	kop na kloub; v jujutsu prokopnutí kloubu
kara	prázdný, čínský
karate	prázdná (čínská) ruka, japonské bojové umění a sport
kari	sekat
kashira	hlava, vedoucí
kata	forma (cvičební forma), rameno, držet
katame	držet
katai	tvrdý, pevný
katakana	japonská slabiková abeceda k přepisu cizích slov
katana	dlouhý meč (délka čepele více než 2 shaku, t.j. více než 60 cm)
katatedori	úchop za ruku
keiko	cvičení, učení
keikogi	cvičební oděv pro BUDO, kabát
kempō	jap. kung fu, shorinji kempō (shaolin kung fu) je předchůdce karate
ken	meč
kendō	cesta meče, moderní japonský sport
kenjutsu	umění meče - předchůdce kendō
keri	kop
kesa	šerpa
ki	mentální, duševní síla, prasíla, vnitřní síla (také „chi“ čín., „prána“ sanskrt.)
kiai	bojový výkřik, spojená ki
kikai	oceán energie
kimono	oděv spíše slavnostní, kabát, sako, pro účely, cvičení správněji „gi“
kin	nárt
kiritsu	vstaňte! povstaňte! (povel)
ko	malý, starý
kobudō	staré bojové umění
kōan	myšlenka, plán, hádanka, intelektuálně neřešitelná otázka
kobushi	pěst
kōhai	mladší žák, začátečník
koken	zadní strana zápěstního kloubu
kokoro	srdce, duše
komi	v sobě, do sebe, dohromady, včetně
kokusai	mezinárodní
konnichiwa	dobrý den!

kombanwa
koshi

kote
kuatsu
kubi
kumitachi
kumite
kuruma
kuzure
kuzushi
kyōshi
kyū
kyū, ku
kyūdō

M

mae
maeukemi
maki
makiwara
makura
mata
matte, mate
mawashi
migi
mikazuki
mitorigeiko
mokusō
morote
mudansha
mune
munedori

N

nagashi
nagashiuke
nagewaza
naginata
nami
nana, shichi
newaza
ni
nihon, nippon
nihonjin

dobry večer!
bok, boky, úderová plocha polštářky svalů pod prsty
na chodidle
zápěstí
umění znovuoživení
hlava, krk, šíje, týl
cvičný boj mečem (bokuto)
cvičný boj, skupina rukou
kolo, auto
varianta, variace
navolnit, zničit, zbořit
učitel
třída, žákovský stupeň,
9, devět
lukostřelba

čelní
pád vpřed
vytočit, vykroutit
úderová podložka pro rozvoj kvalit úderu
polštář
stehno
počkejte! přerušete!
polokruhový
pravý, vpravo
kruh
pozorování ostatních při vlastní indispozici
zavřete oči, koncentrace
dvouruční
držitel žákovského stupně
hrudník, prsa
úchop za oděv na hrudníku

výlevka, vylít, přeneseně uhnout
blok zametením, úhyb doslova vylitím ("vody")
cvičení hodů
japonská zbraň – halapartna s mečovou čepelí
normálně, obyčejně
7, sedm
všechny techniky na zemi
2, dva
Japonsko, japonský
Japonec

O

ō
ōgoshi
obi
ohayō gozaimasu
oizuki
okiru
okuri
omote
osae
osaewaza
osaekomi
otagai ni rei
otoshi
oyasumi nasai

velký
boční přehoz ze skupiny goshiwaza
pás ke gi
dobré ráno!
stejnostranný úder pěstí
vstaňte!
poslat něco za něčím
líc, povrch, přední strana
držet, přidržet
techniky držení, znehybnění
držení
pozdrav (úklona) všech navzájem
shora dolů, přeneseně povalit, porazit
dobrou noc!

R

randori
rei
reigi
remmei
rempō
renshū
renzoku
renraku
ritsurei
roku
ryō
ryōtedori
ryū

volné úchopy, cvičný boj
zdvořilost, pozdrav
dobré chování, zdvořilost, umět se chovat
organizace, liga, svaz
federace, svaz
cvičení
pokračování
spojení, kombinace
pozdrav v postoji
6, šest
oba
úchop oběma rukama
škola, směr, způsob, styl

S

sabaki
samurai
san
sankaku
sasae
seiken
seiza
sempai
sen
sensei
sensei ni rei
seoi
seppuku
shaku
shi, yon
shiai
shihan

točení
válečník, ten který slouží
3, tři, pan, paní
trojúhelník
podpírat, podpěra
přední strana pěsti
sedět vzpřímeně
starší žák, služebně starší
tisíc, 1 000
učitel
pozdrav učiteli
záda
správný název pro harakiri
stará japonská délková míra – cca 30 cm
4, čtyři
zápas, utkání, soutěž
učitel, mistr, profesor

shime
shichi, nana
shihō
shiro
shizenhontai
sho
shodan
shotei
shuto
shutouchi
sode
soke
sokutō
soto
sotoudeuke
suburi
sukui
sumai
sumi
sumō
sun
sutemi

škrčení
7, sedm
čtyřstranný
bílý
vzpřímený útočný postoj
první, 1.
první dan
dlaň
malíková hrana ruky, ruka-nůž
sek malíkovou hranou
rukáv
hlava rodiny, rodu, zakladatel školy
malíková hrana nohy
ven, vnější
kryt předloktím zvenku dovnitř
posunovat, klouzat
nabírat, nabrat
staré japonské bojové umění, předchůdce sumō
roh, kout
staré japonské bojové umění a sport
délková míra 3,03 cm
oběť, strh

T

tabi
tachi
tai
tanden
tandoku renshū
tantō

tantōdori
tatami
tate
te
tegatana
tenkai
tenkan
tennō
tessen
tō
tobi
tomoe
tomoenage
tori
tsugiashi
tsuki
tsukuri
tsuri

plátěné palcové ponožky
postoj, dlouhý meč
tělo, forma, styl, oddíl, skupina
těžiště
jednotlivé cvičení
japonský nůž, krátký meč s čepelí do délky 1 shaku
(do 30 cm)
útok nožem
japonská žíněnka
kolmo, svisle
ruka
malíková hrana ruky, ruka-meč
otáčení, rotace
kruh, obrat
císař
železný válečný vějíř
meč
skákat
oblouk, kruh, kružnice
hodová technika ze skupiny masutemiwaza
útočník, útok
jednostranný klouzavý krok
výpad, rána, úder
nástup do hodů, stavba, konstrukce
táhnout, chytat

U

ude
uchi
uchiudeuke
uchikomigeiko
uke
ukemi
uki
uraken
ushiro
ushiroukemi
utsuri

paže, loket
dovnitř, vnitřní, sek, úder, dům, rodina
kryt předloktím zevnitř ven
věnované cvičení
obránce, ten, který padá
pasivní, padat
nahoru, plavat
zadní hřbetní strana pěsti
vzadu
pád vzad
měnit, vyměnit, střídání

W

wa
waki
wakizashi
watashi
waza

mír, klid, harmonie, kruh, Japonsko
strana, bok, osa
krátký meč s čepelí do 2 shaku (do 60 cm)
já
čin, dovednost, cvičení

Y

ya
yabusame
yagaigeiko
yama
yame
yari
yawara
yoko
yokoukemi
yoroi
yubi
yūdansha
yukata
yumi

šíp
lukostřelba na koni
cvičení venku, v přírodě
hora
přestaňte!
japonská zbraň – krátké kopí
japonská zbraň, krátká tyčka cca 15 cm, také kongo
boční
pád stranou
samurajské brnění
prst
držitel mistrovského stupně dan
lehké letní kimono
luk

Z

za
zabuton
zanshin
zarei
zahō
zazen
zen
zempōukemi
zori
zubon

místo, sedadlo, sednout si
polštář na sezení
bdělost
pozdrav vsedě
posez
zen vsedě, meditace vsedě
buddhistická sekta, učení Buddha
pád vpřed
slaměné sandály
kalhoty ke gi